

HOE INTEGREER JE ERVARINGSDESKUNDIG HEID IN EEN ROL ALS PROFESSIONELE HULPVERLENER?

Hoe kan ervaringskennis beter benut worden in zorg en onderwijs?

DRIE KENNISBRONNEN VAN BELANG IN DE VERSLAVINGSZORG

- Wetenschappelijk kennis: algemene theorieën & resultaten onderzoek
- Praktisch-professionele ervaringskennis: hoe pas je algemene theorieën en richtlijnen toe in het unieke individuele geval ?
- Ervaringskennis: individuele en collectieve ervaringen vanuit cliëntperspectief.

AANSLUITING BIJ BELEVING VAN DE CLIËNT

Ervaringskennis is het aangrijpingspunt voor de andere bronnen. Als de behandeling en begeleiding de ervaringskennis van de cliënt zelf niet mobiliseert, is deze niet duurzaam.

De ervaringskennis van de cliënt is het voertuig voor de professionele behandeling: gaan met die banaan!

DRIE BRONNEN KUNNEN OVERLAPPEN IN ROLLEN

- Ervaringsdeskundige
- Ervaringsdeskundige professionele hulpverlener (model hogeschool Windesheim)
- Ervaringsdeskundige wetenschapper
- enzovoort

ERVARINGSDESKUNDIGHEID IN DE VERSLAVINGSZORG HEEFT ENKELE SPECIFIEKE KENMERKEN

- Morele model is sterker: verslaving zou keuze zijn
- Stigma sterker
- Ambivalentie: het middel is je vijand & je beste vriend
- Vaker de eis dat men symptomenvrij moet zijn
- Langere traditie van ervaringsdeskundigen (o.a in HTG's) en zelfhulpgroepen

ERVARINGSDESKUNDIGE HULPVERLENER

- Er is sprake van een rolomkering: van zorgontvanger naar zorgverlener.
- Je moet je eigen ervaringen kunnen inzetten binnen je professionele rol van hulpverlener
- Je bent een collega-professional met een specifieke bron van kennis
- Je gebruikt persoonlijke ervaringen maar NIET in een rol als privé-persoon maar in je rol als ervaringsdeskundige.

ERVARINGSDESKUNDIGEN

- 1.** Actieve bijdrage (specifieke bijdrage aan behandeling en begeleiding)
- 2.** Passieve bijdrage (doordat je 'er bent' als herstelde verslaafde)
- 3.** Persoonlijke voordelen voor de ervaringsdeskundige
- 4.** Professionele aandachtspunten voor de ervaringsdeskundige
- 5.** Werkgerelateerde valkuilen van de ervaringsdeskundige
- 6.** Voordelen voor zorgaanbieders
- 7.** Aandachtspunten voor zorgaanbieders en opleiders

ACTIEVE BIJDRAGE VAN ERVARINGSDESKUNDIGEN

- Bespreekbaar maken schaamtevolle zaken
- Vanuit compassie voor leed bieden van perspectief
- Kennis van de ‘wereld van de gebruiker’
- Inzicht in dubbellevens van verslaafde
- Aansluiten bij moeilijk bereikbare cliënten
- Triggers, trek en flashbacks navoelen en vroeg signaleren
- Inbrengen van zelfhulpgroepen

PASSIEVE BIJDRAGE (VANWEGE 'AANWEZIG ZIJN' ALS EX-VERSLAAFDE

- Baken van hoop ('het is hem ook gelukt')
- Rolmodel ('hoe dat zij dat toch?')
- Doorbreken van wij-zij-denken ('blijkbaar zijn niet alle hulpverleners perfect')
- Verminderen van stigma ('blijkbaar kun je een betaalde baan hebben als herstelde verslaafde')

ENKELE PERSOONLIJKE VOORDELEN EN AANDACHTSPUNTEN

Voordelen:

- Jezelf zijn in je werk
- Een problematisch aspect wordt een gewaardeerde bron van kennis

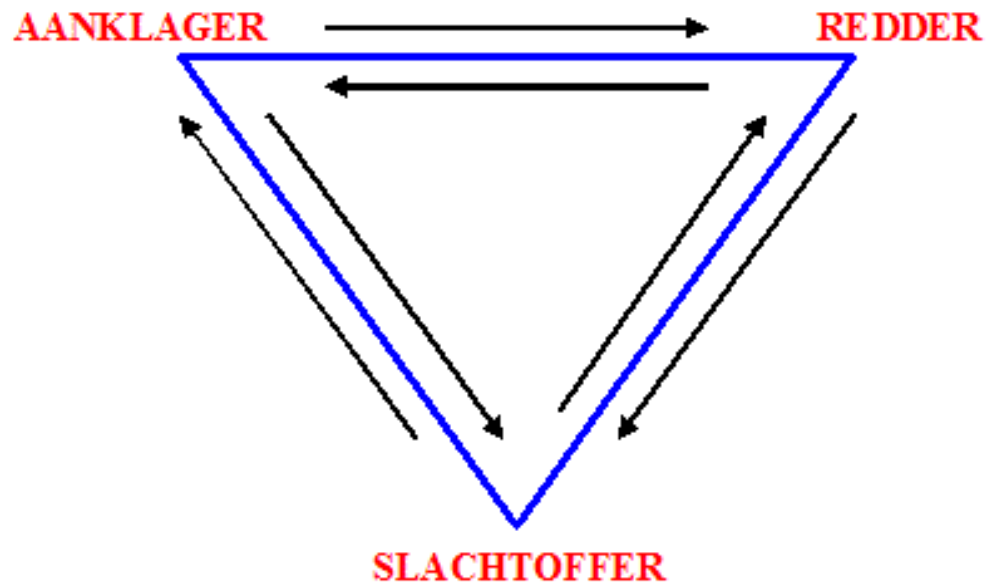
Aandachtspunten:

- Activeren onverwerkte zaken ('net alsof ik mezelf weer zag')
- Stigmatisering als 'ervaringsdeskundige' (steeds als 'die ex-verslaafde' gezien worden)
- Overlap tussen persoonlijke identiteit en professionele identiteit (mengen van werk & privé)
- Parallelproces met cliënten ('*wat ik tegen hen zeg, moet ik eigenlijk ook tegen mezelf zeggen*')

ENKELE WERKGERELATEERDE VALKUILEN

- Ongepaste en riskante zelfonthulling
- Projectie eigen verhaal
- Een redder-, aanklager- of slachtofferpositie innemen (ook door positionering in de organisatie):
 - ‘kun je het wel aan’? (nadruk op slachtofferschap en kwetsbaarheid)
 - ‘wij weten niet wat we met deze cliënt aan moeten, maar jij hebt vast nog wel een idee’ (plaatsen in een reddersrol)
 - Van de ervaringsdeskundige verwachten dat deze de ‘luis in de pel’ is (aanklagerrol).

ACTIVEREN DRAMADRIEHOEK DOOR POSITIONERING ALS ERVARINGSDESKUNDIGE

ENKELE VOORDELEN ZORGAANBIEDERS

- Versterking cliëntperspectief
- Vernieuwing in werkwijzen
- Doorbreken wij-zij-denken
- Gemotiveerde werknemers
- Effectievere inzet van ex-verslaafde medewerkers

ENKELE AANDACHTSPUNTEN T.A.V. BELEID

- Verschil tussen cliëntenparticipatie en de inzet van ervaringsdeskundige medewerkers
- Ervaringskennis van aanwezige professionele zorgverleners
- Training en scholing
- Belastbaarheid en verzuim (géén bijzondere regels; terugval niet anders behandelen dan andere uitval wegen ziekte)
- Uitlokken van ‘redders’, ‘aanklagers’ of ‘slachtoffers’

DISCUSSIEPUNTEN

- Persoonlijke ervaringen NIET in een rol als privé-persoon inbrengen, maar in een rol als professional
- Persoonlijke ervaringen inbrengen vraagt veel afstand en stelt hoge eisen aan reflectie
- Persoonlijke ervaringen professioneel inzetten leidt tot een cultuurverandering in het multidisciplinair team